

I AM HUNGARIAN

IS THIS A MATTER OF PRINCIPLE
OR LANGUAGE?

Magyar vagyok – ez (ny)elvi kérdés?

szerező *author* **Timár Bogáta**

illusztrációk *illustrations* **Vitányi Regina**

A „MAGYARSÁG” NEM EGY TUDOMÁNYOS KÉRDÉS, AMELYRE TUDOMÁNYOSAN MÉRHETŐ VÁLASZ ADHATÓ. NINCSELYAN FAKTOR, AMELY ALAPJÁN MEGÁLLAPÍTHATJUK, HOGY KI HÁNY SZÁZALÉKBAN MAGYAR. A MAGYARSÁG NEMZETI IDENTITÁSUNK. MINT ILYEN, EGY TÖBBKOMPONENSŰ, KOMPLEX POLITIKAI-TÁRSADALMI KONSTRUKTUM, AMELYNEK CSUPÁN EGYES ALKOTÓELEMEI, PÉLDÁUL A NYELV, KUTATHATÓK TUDOMÁNYOS ESZKÖZÖKKEL. DE MIT JELENTHET NEKÜNK, MAGYAROKNAK A FINNUGOR NYELVROKONSÁG A 21. SZÁZADBAN?

“HUNGARIANNESS” IS NOT A SCIENTIFIC QUESTION TO WHICH A SCIENTIFICALLY MEASURABLE ANSWER CAN BE GIVEN. THERE IS NO FACTOR THAT CAN BE USED TO DETERMINE WHAT PERCENTAGE OF A PERSON IS HUNGARIAN. IT IS OUR NATIONAL IDENTITY. AS SUCH, IT IS A MULTI-COMPONENT, COMPLEX POLITICAL-SOCIAL CONSTRUCT, ONLY SOME OF WHOSE COMPONENTS, SUCH AS LANGUAGE, CAN BE RESEARCHED BY SCIENTIFIC MEANS. BUT WHAT CAN OUR RELATION TO THE FINNO-UGRIC LANGUAGES MEAN FOR US HUNGARIANS IN THE 21ST CENTURY?

„A nyelv sokszor csak ürügy a politikusoknak, hogy másról beszéljenek, például az általuk elképzelt hazafiságról.” KONTRA MIKLÓS

2014 áprilisában több mint száz finnugrisztika szakos egyetemi hallgató masírozott végig a németországi Göttingen főutcáján és komiul, udmurtul, számiul, finnül vagy magyarul énekelt kart karba vetve. A harmincadik jubileumi finnugor diáktalálkozó, az IFUSCO (International Finno-Ugric Students' Conference) résztvevői voltak. Akkor még nem tudták, hogy az orosz politikai vezetés a következő évtől kezdve nem engedí orosz állampolgároknak a részvételt ezen a konferencián, ahol évente egyszer együtt állnak ki komi, udmurt, számi, finn vagy magyar barátaikkal egy számukra fontos ügy, a finnugrisztika mellett. Sokuk akkor látta egymást utoljára. Azóta hét év telt el. A világ bezárult, a konferenciák elmaradnak, az orosz-európai kapcsolatok még fagyosabbá váltak, az oroszországi finnugor népek

“Language is often just an excuse for politicians to talk about something else, such as their imagined patriotism.” MIKLÓS KONTRA

In April 2014, more than a hundred university students majoring in Finno-Ugric studies marched along the main street of Göttingen, Germany, singing arm in arm in Komi, Udmurt, Sami, Finnish or Hungarian. They were participants at the thirtieth anniversary Finno-Ugric student meeting, the IFUSCO (International Finno-Ugric Students' Conference). At that time, they did not know that from the following year the Russian political leadership would not allow Russian citizens to participate in this conference, where once a year they would stand together with their Komi, Udmurt, Sami, Finnish, or Hungarian friends for an important cause, Finno-Ugric studies. It was the last time many of them saw each other. Seven years have passed since then. The world has closed

pedig még elnyomottabb helyzetbe kerültek. Mindeközben Magyarország talán még sohasem volt ilyen hangos a finnugor rokonságot megkérdőjelező, sőt agresszívan tagadó kampány. Mi bajunk a finnugor nyelvrokonsággal? Hol tart most a tudomány és hol a közhangulat?

„*Ki a magyar?*” Ezt a kérdést már több tíz alkalommal, több száz gimnazista fiatalnak feltettem. A néhány másodperces néma csend után az első tétova válaszok általában úgy hangzottak, hogy magyar az, aki magyarul beszél. Rendben, kérdeztem, tehát egy kínai bevándorló család Magyarországon született, magyarul tökéletesen beszélő gyermeke magyarnak nevezhető? Csend. Tétova igenek és kicsit határozottabb nemek. Hát az 1956-ban emigrált magyar szülők New Yorkban született, a magyart alig-alig beszélő, ámde a túrógombócot nagyon szerető gyermekét nevezhetjük magyarnak? Miért igen és miért nem? Mi tesz valakit magyarrá? A magyar nyelvtudás? A „magyaros” kinézet? A túrógombóc? Miért szívatom ezzel a gyerekeket? Természetesen nem vártam helyes választ a kérdésemre. Helyes válasz nincs is. Az osztálytermekben kisvártatva viták alakultak ki, de a diákok hamar megtapasztalták, hogy nagyon nehezen tudnak észérveket megfogalmazni. Tipikus párbeszéd: „Hát de az nem magyar!” „De miért nem?” „Hát mert nem az!”

A gondolat kísérlet lényege az volt, hogy bemutassam, határozott válasz vagy egyenlet nincs a nemzeti identitás kimutatására, de az egyes alkotóelemeket külön-külön lehet vizsgálni, ahogyan a nyelvünket is. Ez a kód, amellyel a gondolatainkat tesszük mások számára érthetővé, egy szavakból és nyelvtani szabályokból álló rendszer, és mint ilyen, tudományosan vizsgálható. Vizsgálhatjuk a szavak változását, a nyelvtani szerkezet hasonlóságait és különbségeit: ennek van egy világszerte használt módszertana. Arról azonban, hogy kik beszélnek vagy beszéltek ezeket a nyelveket, a nyelvészet ezen ága – a történeti-összehasonlító nyelvészet – nem mond sokat.

„Nemzeti identitásunkhoz erős érzelmek fűznek, ezért is íródik a magyarságról ennyi kattintásvadász, áltudományos cikk. Ki ne akarná, hogy kiderüljön, hogy a magyar a legősibb nyelv, vagy az Amazonasban felfedeztek egy magyarul beszélő törzset?”

Génkészletünk szintén vizsgálható – manapság divatossa is vált megrendelni saját géntérképünket – az arceo- és populációgenetikai kutatásoknak köszönhetően, amelynek eredmé-

down, conferences are cancelled, Russian-European relations have become even colder, and the Finno-Ugric peoples of Russia have become even more oppressed. Meanwhile, in Hungary, the campaign questioning and even aggressively denying our Finno-Ugric linguistic affinity has perhaps never been so loud before. What is our problem with the Finno-Ugric relation? Where is science and where is public sentiment now?

“*Who is Hungarian?*” I have asked this question dozens of times, from hundreds of high school students. After a few seconds of silence, the first hesitant answers usually included that it’s Hungarian who speaks Hungarian. Okay, I asked, so a child born in Hungary to a Chinese immigrant family who speaks Hungarian perfectly can be called Hungarian? Silence. Hesitant yeses and slightly more confident nos. Can we call a child Hungarian, who was born in New York to Hungarian parents who emigrated in 1956, who barely speaks Hungarian, but who loves sweet cheese dumplings? Why or why not? What makes someone Hungarian? Knowledge of the Hungarian language? The “Hungarian” look? The sweet cheese dumplings? Why do I torture kids with this?

Of course, I didn’t expect the right answer to my question. There is no right answer. After a while, the classes began to debate the question, but the students soon found it very difficult to make up logical arguments. A typical dialogue: “Well, this is not Hungarian!” “But why not?” “Because it’s not!”

The point of the thought experiment was to show that there is no definitive answer or equation for determining national identity, but that the individual components can be examined separately, as can our language. This code we use to make our thoughts understandable to others is a system made up of words and grammatical rules, and as such it can be studied scientifically. We can examine word changes, similarities and differences in grammatical structure: this has a methodology used worldwide. However, this branch of linguistics, i.e., comparative-historical linguistics does not say much about who speaks or spoke these languages.

Thanks to population and archaeogenetic research, our gene pool can also be studied – nowadays it has become fashionable to order our own gene map. As a result, if we go far back in time, we can establish facts about a small group of our genetic makeup that suggests a probable relationship, i.e., descent from a common ancestor with certain members of other ethnic groups. However, it says nothing about what language these people spoke or what gods they worshiped.

Sweet cheese dumplings are a bit more difficult, because cultural heritage is extremely diverse, but where it comes from and what the system of norms we were born into means can also be researched: what we consider normal, what tales we

nyeképpen az időben mélyen visszanyúlva olyan tényeket lehet megállapítani genetikai összetételünk egy-egy apró csoportjáról, amelyek alapján valószínűsíthető a rokonság – tehát a közös őstől való származás – egyéb népcsoportok bizonyos képviselőivel. Arról azonban semmit sem mond, hogy ezek az emberek milyen nyelven beszéltek, vagy milyen istenekhez imádkoztak.

A túrógombóc kicsit nehezebb falat, hiszen a kulturális örökség rendkívül sokrétű, de az, hogy honnan származik és mit jelent az a normarendszer, amelybe beleszülettünk, szintén kutható: mit tartunk normálisnak, milyen meséket mesélünk a gyerekeinknek, mit tartunk illendőnek és milyen istenhez imádkozunk.

Önmagában viszont a fentiek egyike sem képes megmondani azt, hogy ki a magyar. Sem a nyelv, sem a génkészlet, sem a kultúra. Bárki, aki ilyesmit állít, például hogy magyar az, aki keresztény, aki fehér bőrű, aki magyarul beszél, az hazudik, illetve tudományos köntösbe bújva próbál manipulálni. Politikusok bevált trükkje egy-egy tudományos tény vagy eredmény felnagyítása és újraértelmezése saját politikai narratívájuk alátámasztása érdekében. Nemzeti identitásunkhoz erős érzelmek fűznek, ezért is íródik a magyarságról ennyi kattintásvadász, áltudományos cikk. Ki ne akarná, hogy kiderüljön, hogy a magyar a legősibb nyelv, vagy hogy az Amazonasban felfedeztek egy magyarul beszélő törzset? A genetikusok, őstörténészek és nyelvészek jól tudják, hogy kutatási területeik folytonos félreértések, félremagyarázások és érzelmi viták tárgyai lesznek, minden beszélgetésben egy kicsivel több „szakértő” lesz az indokltnál, és bármelyik pillanatban késznek kell lenniük arra, hogy hozzá nem értők kioktattják őket a családi ebédnél, a taxiban vagy online. A szakizmus ilyenkor sokat segít, jók is vagyunk benne.

De akkor lássuk, hol tart most a tudomány! A magyar nyelv rokonsága sem jelenleg, de már száz évvel ezelőtt sem képezte vita tárgyát. Az első tudományos igényességű mű, mely elsőként a magyar és a számi (lapp) nyelv hasonlóságát bizonyítja, 1770-re datálható, és körülbelül éppen ennyi ideje célpontja a politikai alapú támadásoknak. A nyelvészet Európa- és világszerte körülbelül a 19. század második felére vált érett tudománnyá, ekkor állapították meg a legtöbb európai nyelv rokonságát. Azóta tudjuk, hogy az angol nemcsak a némettel és a hollanddal rokon nyelv, hanem távolabbról nézve az olasszal és az oroszsal, sőt a kurddal és a hindivel is. A magyar nyelvnek nincsenek közeli rokonai – legközelebbi nyelvrokona, a manysi is kb. olyan közeli, mint az angolnak az orosz. Mindazonáltal a nemzetközi szakmai közösségben jelenleg senki sem vonja kétségbe a magyar nyelv uráli, azon belül finnugor nyelvcsaládhoz való tartozását. Természetesen ettől függetlenül a mai napig folynak kutatások, milyen lehetett a finnugor, illetve uráli ősn nyelv, és felmerülnek megválaszolatlan kérdések, de olyan, minden eddigi tudásunkat felülíró áttörést, mely a magyar nyelv finnugorságát megcáfolná, jelenlegi tudásunkkal lehetetlen elképzelni. Mivel a közelmúltban

tell our children, what we consider appropriate and what god we pray to.

In itself, however, none of the above can tell who is Hungarian. Neither the language, nor the gene pool, nor the culture. Anyone who makes such claims, for example that it’s Hungarian who is Christian, white, or who speaks Hungarian, is either lying or trying to manipulate others under a scientific guise. A proven trick of politicians is to exaggerate and reinterpret a scientific fact or result to support their own political narrative. We have strong emotions attached to our national identity, which is why so many clickbait and pseudoscience articles are written about Hungarianness. Who wouldn’t want to find out that Hungarian is the oldest language or that a Hungarian-speaking tribe has been discovered in the Amazon? Geneticists, prehistorians, and linguists are well aware that their areas of research will be subject to constant misunderstandings, misinterpretations and emotional debates, that every conversation will have a few more “experts” than needed, and that they should be prepared at any moment to be lectured by incompetents at family dinners, in taxis or online. Sarcasm helps a lot at these times, and we’re good at it.

“We have strong emotions attached to our national identity, which is why so many clickbait and pseudoscientific articles are written about Hungarianness. Who wouldn’t want to find out that Hungarian is the oldest language or that a Hungarian-speaking tribe has been discovered in the Amazon?”

But let’s see then where science is now! The relations of the Hungarian language have not been a matter of debate either now or even a hundred years ago. The first scholarly work to prove the similarity between the Hungarian and Sami (Lappish) languages dates back to 1770 and has been the target of politically motivated attacks ever since that time. Linguistics became a mature science in Europe and around the world during the second half of the 19th century when the relatedness of most European languages was established. We have known since then that English is not only related to German and Dutch, but distantly also to Italian and Russian, and even to Kurdish and Hindi. The Hungarian language has no close relatives – its closest relative, Mansi, is about as close as English is to Russian. Nevertheless, no one in the international professional community is currently questioning that the Hungarian language belongs to the Finno-Ugric group within the Uralic language family. Of course, research is still ongoing

nem kerültek elő új nyelvmlékek semmilyen uráli nyelven (eltekintve a Magyarságtudományi Intézet friss, enyhén szólva számos kérdést felvető bejelentéséről, mely szerint egy avar kori tűtartón a „Baszjad Izüt!” magyar mondatot vélték felfedezni), nagyvívú újdonságra valószínűleg a jövőben is aligha számíthatunk.

A populációgenetika azonban számos új eredményt mutatott fel a 2010-es években. Az egyik legfrissebb (2019-es) magyar-észti kooperációban folytatott kutatásban az került megállapításra, hogy a magyarok Y kromoszóma örökítőanyagában van olyan közös komponens (a N3a4-Z1936 haplocsoport), amely nem jelenik meg a környező közép-európai népek génjeiben, ellenben a 47 vizsgált népcsoport közül legnagyobb arányban a mai hantikban és manysiban, azaz a legközelebbi nyelvrokoinakban, illetve a baskírokban fordul elő. A mai Baskíria területe egyébként többé-kevésbé megegyezik a Julianus Barát által 1235-ben felkeresett Magna Hungariával, ahol beszámolója szerint megtalálta a keleten maradt magyarokat. Ezen keleten maradt magyarok leszármazottai találhatóak meg tehát feltehetőleg a baskírok között, mely most genetikai bizonyítást is nyert. Ez a kutatási eredmény azért is rendkívüli, mert a nyelvi rokonság mellett senki sem feltételezett genetikai rokonságot a hantikkal és a manysikkal – mégis találtak.

„A nemzetközi szakmai közösségben jelenleg senki sem vonja kétségbe a magyar nyelv uráli, azon belül finnugor nyelvcsaládhoz való tartozását.”

“No one in the international professional community is currently questioning that the Hungarian language belongs to the Finno-Ugric group within the Uralic language family.”

Szóval mit jelent számunkra a finnugor nyelvrokonság? Elsősorban lehetőségeket. Tudományos szálak összekapcsoltak minket nagyjából tízmillió, a világban elszórt emberrel, népekkel, sorsokkal. Olyan ez, mint mikor megrendelünk egy családfakutatást és kiderül, hogy vannak negyedfokú unokatestvéreink Argentínában és az amerikai Közép-Nyugaton. Ez nem jelenti azt, hogy az argentinaiságot vagy az amerikaiaiságot bele kell építenünk az önmagunkról alkotott képbe, rajtunk múlik, hogy kezdünk valamit a tényekkel, és mondjuk, megkeressük a messzire szakadt rokonainkat, vagy továbbra is figyelmen kívül hagyjuk őket. De ha akarjuk, elmondhatjuk magunkról, hogy nyelvrokonnok vagyunk a világ legtöbb vörös hajú embert számláló népével, mert a teljes népességre levetítve arányaiban az udmurtok közt van a legtöbb vörös hajú; nyelvrokoinak, „Európa utolsó pogányai” a marik, akik a mai napig nagy számban megőrizték ősi, természeti vallásukat, míg a körülöttük élők mind felvették

about what Proto-Finno-Ugric and Proto-Uralic languages might have been like, and there are unanswered questions, but it is impossible to imagine with our current knowledge a breakthrough that would refute the Finno-Ugric relation of the Hungarian language. Since no new surviving texts have been unearthed in any Uralic languages recently (apart from a recent, rather questionable, to say the least, announcement by the Institute of Hungarian Research that the Hungarian phrase “Baszjad Izüt!” was found on a needle holder from the Avar age), we can hardly expect any new groundbreaking discoveries in the future.

However, population genetics revealed a number of new results in the 2010s. In one of the most recent (2019) studies, conducted in a Hungarian-Estonian cooperation, it was found that there is a common component in the Y chromosome hereditary material of Hungarians (haplogroup N3a4-Z1936) that does not appear in the genes of the surrounding Central European peoples, but of the 47 ethnic groups studied, it occurs in the highest proportion in present-day Khantys and Mansis, that is our closest linguistic relatives, as well as Bashkirs. The territory of present-day Bashkortostan is more or less the same as that of Magna Hungaria, visited by Friar Julian in 1235 where, according to his account, he found the Magyars (Hungarians) who remained in the east. The descendants of these Hungarians who remained in the east are therefore probably to be found among the Bashkirs, which has now been genetically proven. This finding is also extraordinary because, apart from the linguistic relation, no one assumed a genetic relation with the Khanty and Mansi – yet it has been found.

So, what does the Finno-Ugric relation mean to us? Primarily opportunities. Scientific threads have connected us with roughly ten million people, peoples and destinies scattered around the world. It's like when we order a genealogy and it turns out we have fourth cousins in Argentina and the American Midwest. This does not mean that we need to incorporate being Argentinian or American into how we see ourselves, it is up to us to do something with the facts and, say, look for our distant relatives or continue to ignore them. But if we want, we can say that we are linguistically related to the people with the most redheads in the world, because, in proportion to the total population, the Udmurts have the most redheads; that the “last pagans of Europe”, the Mari people, are also out linguistic relatives, a large number of whom has preserved their ancient, natural religion to this day, while those around them have all converted to Christianity or Islam. The first four lines from the famous song (*Let sunshine bring light...*) from the Hungarian rock opera *Stephen, the King*, come from a Mari prayer.

What do we really know about our language relatives? We know that there are the Finnish somewhere in the north and

a kereszténységet vagy az iszlámot. Az *István, a király* híres dala, a *Nap fényje világosságot...* első négy sora egy mari imából származik.

Tulajdonképpen mit tudunk nyelvokonainkról? Tudjuk, hogy vannak a finnek valahol északon, illetve az észtek egy apró országban, szintén északon. Nyelvokonaink továbbá a számik (lappok), akik területén Norvégia, Svédország, Finnország és Oroszország osztozik. A többiek Oroszországban élnek: manysik és hantik, léteznek továbbá az udmurtok, komik, mari, mordvinok, izsórok, vepszék, karélok, vótok és a szamojéd nyelvek képviselői (nyenyecék, enyecék, nganaszanok és szölkupok). Ritkán jut eszünkbe Oroszországról, hogy egy soknyelvű ország lenne, pedig több mint száz bejegyzett kisebbségi, azaz őslakos nyelv található meg a területén. Ezeket a népeket általában erdőlakó, réneket hajtó, vadászó-halászó-gyűjtögető, elmaradott embekeként ábrázolják, akikből alig maradt pár száz. Pedig csaknem kétmillióan vannak és a többségük lakóhelyén egyetlen rénszarvas sincs. Az udmurtoknak, mordvinoknak, komiknak és mariknak (mind 200-800 ezres nemzetek) saját köztársaságuk van az Orosz Föderáción belül, önálló alkotmánnyal, parlamenttel és himnusszal, továbbá a helyi nyelv az orosz mellett ugyanúgy államnyelv. Tehát például az Udmurt Köztársaság – ahonnan egyébként Csajkovszkij és az AK-47-es Kalasnyikov is származik –, hivatalos nyelvei az orosz és az udmurt, a köztársaság kétharmadát oroszok, egyharmadát udmurtok lakják. Létezik helyi nyelvű tévé, rádió, színház, készülnek helyi nyelvű filmek és popslágerek is, de ismerünk mari rappert, komi death-métált, sőt udmurt Despacitót is! Folyik ezeken a nyelveken egyetemi oktatás, letölthető okostelefonra a nyelvhez való betűkészlet (ez általában a cirill valamilyen bővített változata), léteznek helyi nyelvű YouTube-videók, podcastek és standup-szkeccsek, Instagram-fiókok, TikTokok és influenszerek.

„A finnugor elmélet megdőlését már annyiszor bejelentették, hogy mémeket készítettünk belőle, pedig ideje lenne, hogy Magyarországon is a megfelelő kérdéseket tegyük fel ahelyett, hogy egy rég megoldott, nem létező problémán rágódnánk.”

Szibériában a finnugorok közül csak a hantik és a manysik élnek, de még ha valóban rénpásztorok is, motoros szánokon járnak, helikopterrel közlekednek, kőolajcégeknek dolgoznak, és egyesek Nike- vagy Adidas-logót varrnak a rénszarvasbőrből készült télikabátjukra. Saját kultúrájukat természetesen nem

the Estonians in a tiny country, also in the north. Our language relatives also include the Sami (Lapps), whose territory is shared by Norway, Sweden, Finland and Russia. The others live in Russia: the Mansi and the Khanty, and there are also the Udmurts, Komi, Mari, Mordvins, Izhorians, Veps, Karelians, Votians and the representatives of the Samoyedic languages (the Nenets, Enets, Nganasans and Selkups). We rarely think of Russia as a multilingual country, even though there are more than a hundred registered minority, or indigenous languages, in its territory. These peoples are usually portrayed as forest-dwelling, reindeer-herding, hunter-gatherer backward people, of whom barely a few hundred remain. Yet there are almost two million of them and most of them do not have a single reindeer in their home areas. The Udmurts, Mordvins, Komi, and Mari (all nations of 200 to 800 thousand) have their own republic within the Russian Federation, with their own constitution, parliament, and anthem, and the local language, along with Russian, is also a state language. So, for example, the official languages of the Udmurt Republic – Tchaikovsky and the Kalashnikov AK-47 also come from here – are Russian and Udmurt, and two-thirds of the republic is inhabited by Russians and one-third by Udmurts. There is local language TV, radio, and theater, but movies, and pop songs are also made in the local language. We also know Mari rap, Komi death metal and even Udmurt Despacito! There is university education in these languages, the alphabet of the languages can be downloaded to your smartphone (this is usually an expanded version of Cyrillic), there are YouTube videos, podcasts and stand up sketches in the local language, as well as Instagram accounts, TikTok videos and influencers.

Of the Finno-Ugric peoples, only the Khanty and Mansi live in Siberia, but even if they really are reindeer herders, they ride snowmobiles, travel by helicopter, work for oil companies, and some of them sew Nike or Adidas logos on their reindeer-skin winter coats. Of course, they have not forgotten their own culture completely, but their attitude towards it is more like that of Hungarians towards goulash soup or folk dance. Ethno-fashion is popular among young people today: the motifs and tailoring patterns of traditional folk costumes appear in their otherwise completely modern attire, and the design of their jewelry is inspired by ornaments found on archaeological excavations. The untrained eye sees a geometric motif on the protective case of their smartphones but others recognize it as a Mari sun symbol. This is how young people express their national identity: in a reserved, modern fashion, often online.

This is also where the international community comes into play: in Finland, for example, the local Finno-Ugric organization (there is one in Estonia and Hungary too) invited the most popular Finno-Ugric influencers from Russia in 2019 and took them on a week-long tour of the smaller and larger Finnish cities. The participants talked about their own country to Finnish

felejtették el teljes egészében, de viszonyulásuk hozzá inkább olyan, mint a magyarok viszonyulása a gulyásleveshez vagy a néptánchoz. A fiatalok közt manapság népszerű az etnofashion: a tradicionális népviselet motívumai és szabásvonalai köszönnek vissza egyébként teljesen modern öltözetükön, ékszereik formavilágát a régészeti ásatásokon talált díszek inspirálják. Az okostelefon védőtokján az avatatlan szem számára egy geometrikus motívum, a hozzáértőnek azonban egy mari napszimbólum látható. Így fejezik ki nemzeti identitásukat a fiatalok: szolidan, modernül és gyakran online.

Itt jön a képbe a nemzetközi közösség is: Finnországban például a helyi finnugor szervezet (ilyen Észtországban és Magyarországon is van) 2019-ben meghívta a legnépszerűbb oroszországi finnugor influenszereket, és egy hétig utaztatta őket kisebb-nagyobb finn városokban. A résztvevők saját országukról meséltek a finn iskolásoknak, míg az otthoni követőiknek gyártották a vlogokat és az Instagram-történeteket Finnországról, persze az anyanyelvükön: komiul, mariul, udmurtul. Ebből is látszik, minden nép túlélésének kulcsa a fiatalok.

Tulajdonképpen ez az, amiről itt, Magyarországon is beszélünk kellene: mi folyik az oroszországi finnugorok földjén? Oroszországban 2018-ban megszűnt a nem orosz nyelvű oktatás – akkor is orosz nyelvű a sulis, ha a faluban egy család sem orosz. Oroszország idén egy az egyben bojkottálta az idén júniusban megrendezett, diplomáciai szempontból kulcsfontosságú Finnugor Világkongresszust, és ha kellett, erőszakkal akadályozta meg állampolgárainak a részvételt. (Áder János köztársasági elnök, Sauli Niinistö finn és Kersti Kaljulaid akkori észt elnök személyes vagy online formában mind részt vettek az eseményen.) Kutatóúton, konferencián részt venni lehetetlen úgy, hogy az ember ne érezné magán az orosz titkosszolgálat megfigyelését, míg az olajtársaságok környezetszennyezésének hatására százával hullanak el a rénszarvasok és élhetlenné válnak a folyók. Egy mari újságíró 2008-ban vascsövekkel vertek félholtra a nyílt utcán. Egy udmurt filozófus két éve *„Ha a nyelvem holnap kihal, én ma kész vagyok meghalni”* feliratú táblát tartva felgyújtotta magát a parlament előtt.

A finnugor elmélet megdőlését már annyiszor bejelentették, hogy mémeket készítettünk belőle, pedig ideje lenne, hogy Magyarországon is a megfelelő kérdéseket tegyük fel ahelyett, hogy egy rég megoldott, nem létező problémán rágódnánk. Mert nyelvokonainkról nemcsak azért kell tudnunk, mert nyelvokonok, hanem azért is, mert emberek, emberi sorsokkal és emberi jogokkal. Hozzászoktunk, hogy mindig nyugatra, a fejlett világba tekintünk, de néha nem ártana megfordítani a tekintetünket, és rácsodálkozni arra, mi van keleten. Több millió ember, akiknek mi, magyarok fontosabbak vagyunk, mint bármely más európai nép, és akiknek egy kis figyelem és törődés akár a túlélésük záloga lehet. ●

schoolchildren, while they produced vlogs and Instagram stories about Finland for their followers at home, in their native tongue of course: in Komi, Mari, or Udmurt. It also shows that the key to the survival of any society is young people.

“The overthrow of Finno-Ugric theory has been announced so many times that we have made memes out of it, although it is rather time to start asking the right questions in Hungary too instead of dwelling on a non-existent problem that has been solved ages ago.”

In fact, this is what we should be talking about here in Hungary too: what is happening in the land of the Finno-Ugric people in Russia? In Russia, non-Russian language education was abolished in 2018 – even if there is not a single Russian family in the village, education is still in Russian. Russia entirely boycotted this year’s diplomatically crucial World Congress of Finno-Ugric Peoples in June and, if necessary, forcibly prevented its citizens from attending. (Hungarian President János Áder, Finnish President Sauli Niinistö and Estonian President at the time Kersti Kaljulaid all attended the event in person or online.) It is impossible to go on a research trip or attend a conference without feeling under surveillance by the Russian secret service, while the pollution of the oil companies is causing hundreds of reindeer to die and rivers to become uninhabitable. A Mari journalist was beaten half to death with iron pipes in the street in 2008. Two years ago, an Udmurt philosopher set himself on fire before the Parliament while holding a sign that said: *“If my language dies tomorrow, then I’m ready to die today.”*

The overthrow of the Finno-Ugric theory has been announced so many times that we have made memes out of it, although it is rather time to start asking the right questions in Hungary too instead of dwelling on a non-existent problem that has been solved ages ago. We need to know about our language relatives not only because they are language relatives, but also because they are human beings with human fates and human rights. We are used to always looking to the West, to the developed world, but it wouldn’t hurt sometimes to turn our gaze to the other direction and wonder what’s in the East. Millions of people for whom we Hungarians are more important than any other people in Europe, and for whom a little attention and care could even be the key to survival. ●

GRANDHOTEL LIENZ

Treasure in the jewel case

Kincs az ékszerdobozban

VAN EGY VÁROSKA KELET-TIROLBAN, AMI A NEVE MIATT MEGTÉVESZTŐ LEHET, PEDIG – AKÁRCSAK A MAGYAROK ÁLTAL EDDIG KEVÉSBÉ FELFEDEZETT RÉGIÓ EGÉSZÉ – EZ IS OLYAN KINCSEKET ÉS ÉLMÉNYEKET REJT, AMELYEK MINDEN KÉPZELETET FELÜLMÚLNAK ÉS MINDEN ELVÁRÁST KIELÉGÍTENEK.

THERE IS A SMALL TOWN IN EAST TYROL THAT CAN BE CONFUSING DUE TO ITS NAME, BUT JUST LIKE THE WHOLE REGION, WHICH HAS BEEN HITHERTO LESS EXPLORED BY HUNGARIANS, IT HARBORS TREASURES AND ADVENTURES WHICH EXCEED ALL IMAGINATION AND SATISFY ALL EXPECTATIONS.

Lienz. Nem pedig Linz. Egy olyan ékszerdoboz, ahol a dolce vita mediterrán életfelfogás keveredik a rendezetten bájos tiroli városképpel. Ahol a mosoly nem luxus, ahol minden generáció képviselteti magát a napfényes kávézóteraszokon, ahol a fiatalok barátságosak, az idősek nyitottak, és örülnek az embernek, bárholnan érkezett is. Egy olyan desztináció, ahol a sportszeretők, a pihenésre vágyók és a kultúrát igénylők is megtalálják a számításukat hiányérzet nélkül.

Lienz. Not Linz. A jewel case where the Mediterranean 'dolce vita' view of life blends with a neatly charming Tyrolean townscape. Where smiles are not a luxury, where all generations are represented on the sunny café terraces, where young people are friendly, the elderly are open-minded and happy for you, wherever you came from. A destination where sports lovers, relaxation seekers and culture enthusiasts can all find what they are looking for, without any sense of lack.

Kezdve a családi vállalkozásban működő egyetlen ötcsillagos szállodával, amely egy valószínűleg kék gleccserfolyó partján fekszik, amelyre a monumentális dolomitok vetnek árnyékot és amelyet az általa kínált, minden igényt kielégítő luxus ellenére sem hűvös távolságtartás, hanem otthonos melegség jellemez. A Grandhotel Lienz tulajdonosai, a Simonitsch és a Westreicher családok generációk óta a vendégek személyre szabott igényeinek kiszolgálásában gondolkoznak. A kívül-belül mesebeli eleganciát és varázslatos hangulatot árasztó szálloda 72 luxusszobával, patinás, kandallóval ellátott szalonnal és a hotel saját borospincéjében őrzött nemzetközi borpalettával kiegészített kulináris élményekkel várja a pihenni vágyókat. Nem beszélve a több mint 1400 négyzetméteres, lenyűgöző wellnessrészlegről és a professzionális masszörökről, akik a helyi tradíciók és alapanyagok hagyományából felépített kezelésekkel valódi újjászületést nyújtanak.

Míg a város 700 méteres magasságban fekszik, addig a Lienzi Hegyvasutak bőven 2000 méter fölé repítik az aktív pihenésre vágyókat, a túrázók, raftingosok és hegyikerékpárosok játszótéren télen a síelők paradicsomává válik: a szállodától mindössze öt perc autózásra két síterep is elérhető. A sztenderd szezonális programokon túl az adrenalinfüggőknek ott van még a Kletterpark, Tirol legnagyobb kötélpályás kalandparkja, de az egész évben működő bobbálya sem utolsó kaland, az Osttirolerrel éles kanyarokkal tarkított, több mint két kilométeres, vadregényes szakaszon száguldhatunk lefelé. Akik pedig a nyugodt séták és a helyi kultúra felfedezésének hívei, a belvárosi sétába iktatott kávézgatás, galéria-, vár- és múzeumlátogatás mellett ellátogathatnak a szintén családi vállalkozásban működő, 150 gyógynövennyel beültetett, Kneipp-ösvénnyel kialakított Vitalpinum élményparkba és illóolajfőzdébe, amelyet a helyiek csak „a jó közérzet kertjének” neveznek. ☺

Starting with the only five-star hotel, a family-owned business, on the banks of an impossibly blue glacier-fed river, overshadowed by the monumental Dolomites and characterized by a warm coziness rather than a cold detachment, despite its full-service luxury it offers. The owners of the Grandhotel Lienz, the Simonitsch and Westreicher families have been dedicated to serving their guests' personal needs for generations. Inside and out, the hotel exudes fairy-tale elegance and a magical atmosphere, with 72 luxurious rooms, a stylish salon with a fireplace and a culinary experience complemented by an international selection of wines stored in the private wine cellar of the hotel waiting for the guests. Not to mention the impressive wellness area of over 1,400 m² and the professional massage team, who offer a real regeneration with treatments based on local traditions and ingredients.

While the town lies at an altitude of 700 meters, Lienzi Mountain Railways take those seeking active recreation to well above 2000 meters, and the playground for hikers, white-water rafters and mountain bikers becomes during wintertime a paradise for skiers, with two ski resorts being just a five-minute drive away from the hotel. In addition to the standard seasonal activities, adrenaline junkies could also enjoy Kletterpark, the largest zip-line adventure park in Tyrol, but the year-round operating toboggan run is also quite an adventure: you can tear down in the 'Osttiroler' along a scenic section interspersed with sharp curves for more than two kilometers. And those who prefer leisurely walks and exploring the local culture may, in addition to enjoying a coffee during their downtown strolls, as well as their visits to galleries, museums and castles, also check out the likewise family-owned Vitalpinum botanical garden and essential oil distillery, which is designed with a Kneipp path and planted with approximately 150 herbs, and is known locally as the „garden of well-being”. ☺

Elég a szoba erkélyére vagy a szálloda burjánzó kertjébe kisétálni ahhoz, hogy élénk táruljon az érintetlen természet szépsége: alattunk az Isel gleccserfolyó csobogása nyugtat, felettünk a Lienzi Dolomitok éles csúcsainak látványa kápráztat.

You just have to walk out onto the balcony of your room or into the lush garden of the hotel to get thrilled by the beauty of untouched nature: below us the bubbling Isel glacier-fed river is soothing us, above us the sharp peaks of the Lienz Dolomites fascinates our eyes.

Fotó: TVB Osttirol, Seebacher Willi